

APPLIED LINGUISTICS IN THE COURSE OF LANGUAGE TEACHING PROCESS

Summary

The article deals with the usage of applied linguistics in the process of language studying. Applied linguistics and the process of language teaching were investigated in the article. Definitions of applied linguistics by famous domestic and foreign scholars were given. It was stated in the article, that many recent researches concerned with applied linguistics have led to a phenomenon to resolve language problems. Special emphasis on the influence of applied linguistics on language teaching process was presented in the article. The relation between applied linguistics and language teaching process was discussed.

Key words: linguistics, applied linguistics, language, language teaching process, students, teacher.

УДК 378.14:004.4

МАЦЮК О. О.
Хмельницький національний університет

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація

Стаття присвячена проблемі формування комунікативної компетенції у майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Досліджено, що ефективність мовної підготовки та інтенсифікації процесу формування професійної комунікативної компетенції перекладача досягається за рахунок активного використання засобів ІКТ із застосуванням різних форм і методів організації навчальної діяльності.

Ключові слова: комунікативна компетенція, інформаційно-комунікаційні технології, професійна підготовка перекладачів.

У сучасних умовах інформаційного суспільства очевидною стала потреба в підготовці нових фахівців-гуманітаріїв, які були б здатні використовувати ІКТ під час навчання та у майбутній професійній діяльності, для самоосвіти, самовдосконалення та подальшого професійного зростання. Пожвавлення міжнародних політичних, економічних і культурних відносин з країнами близького та далекого зарубіжжя суттєво підвищує значущість перекладачів, які одні з перших представляють нашу державу на міжнародній арені, її могутній науковий і технічний потенціал, багату історію та культуру.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування комунікативної компетенції перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій з урахуванням вимог світових стандартів і ринку праці. Процес інформатизації суспільства й освіти знайшов своє відображення у вітчизняній та зарубіжній педагогічній літературі. Зокрема, використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі розглядають В. Беспалько, В. Биков, Р. Гуревич, О. Кареліна, В. Краснопольський, Є. Полат, О. Романишина, Д. Соєр,

Р. Шенк та ін. Використання ІКТ у процесі викладання та вивчення іноземних мов досліджують В. Краснопольський, Л. Морська, Є. Полат, І. Роберт, П. Сердюков, Д. Таушан та ін. Теоретичні та практичні основи підготовки перекладачів до здійснення професійної діяльності в інформаційному суспільстві викладені у працях І. Алексеєвої, М. Варшауера, Т. Коваль, Л. Латишева, Г. Мірама, Р. Міньяр-Белоручева, П. Ньюмарка, Л. Размжоу, Д. Соєра, А. Чужакіна та ін.

Мета статті – проаналізувати вплив ІКТ на формування комунікативних умінь і навичок під час професійної підготовки майбутніх перекладачів. Аналіз науково-педагогічних джерел і проведене дослідження стану вивчення цієї проблеми, а також вивчення досвіду використання ІКТ під час вивчення різних дисциплін у навчальних закладах України, свідчить про те, що у цьому напрямку проводяться активні наукові розвідки, але проблеми використання ІКТ для формування комунікативної компетенції під час аудиторної та самостійної роботи студентів майбутніх перекладачів розроблені недостатньо, що зумовлює актуальність нашого дослідження. На думку О. Кареліної, підвищення вимог до якості професійної підготовки фахівців зумовлює зміни у системі освіти. Вимоги формуються державними інституціями відповідно до потреб сучасного розвитку суспільства, проте зараз все важливішу роль у цьому відіграють роботодавці [1, с. 73]. Конкурентоздатність фахівця – це свого роду показник якості вузівської підготовки і можливості реалізації професійних і особистісних якостей випускника вузу в інтересах суспільства і у власних інтересах [6, с. 190].

Для нашого дослідження має значення позиція Л. Латишева, який вважає, що професійна перекладацька комунікація – це взаємодія мовного, культурного, особистісного, психологічного компонентів. Під спілкуванням (мовною комунікацією) вчений розуміє не тільки усну, але й письмову комунікацію, а також не тільки особисте спілкування (у бесіді, через переписку і т. ін.), але й спілкування за допомогою книг та засобів масової комунікації [2, с. 12]. З огляду на це необхідно комплексно розвивати як навички усної, так і письмової комунікації.

Будь-який розвиток навичок і вмінь самоосвіти студентів майбутніх перекладачів також є одним з факторів інтенсифікації процесу мовної підготовки. Відомо, що найкращих результатів у професійній діяльності досягає той, хто вміє активно застосовувати свої знання і досвід на практиці. Якщо студенти вчилися й удосконалювалися за власною ініціативою, то отримані ними знання є більш довговічними. Використання можливостей засобів ІКТ у навчальному процесі відкриває нову сторінку в розвитку самостійності студентів, у формуванні їх індивідуально-психологічних якостей, навичок навчання і самонавчання, так як вони дають студентам можливість за менший час опанувати великим обсягом навчального матеріалу. А це є важливою умовою розвивального впливу навчання.

Моделювання комунікативної ситуації (ведення переговорів, участь у конференції, самміті тощо) може задовільнити різноманітні потреби ділового спілкування та надати можливість студенту відчувати себе у ролі перекладача, а використання таких сайтів як E-mail for ESL Studies, ICQ, Subscribe, комп'ютерні симуляції дозволить наблизити навчальну ситуацію до реальної [5; 6–9]. Студенти повинні вміти на основі зразка чи шаблону оформити ділові документи (контракт, угоду, ділові листи тощо) та надіслати їх «бізнес-партнерам», скориставшись e-mail, або поспілкуватися у режимі реального часу за допомогою голосових програм Skype, Messenger, підготувати презентацію з використанням звукових ефектів (робота у PowerPoint). Такий підхід сприяє поєднанню змісту професійних дисциплін, знань і умінь з ІКТ, а організація навчального процесу за умови активного використання різноманітних програмних продуктів викликатиме інтерес та бажання їх використання у професійній діяльності, демонструватиме зручність та ефективність їхнього застосування для вирішення перекладацьких завдань.

Навчальна діяльність з дисципліни «Практична фонетика англійської мови» полягає в прослуховуванні діалогів у лінгафонному кабінеті, відтворенні інтонації англійського тексту, опрацюванні лексичного матеріалу. Кожний студент створює «Папку особистих досягнень», куди заносяться аудіозаписи прочитаних діалогів на відпрацювання голосних та приголосних фонем. Використовуються безкоштовні комп'ютерні програми-тренажери вимови (English Pronunciation, How now brown cow та ін.). Програми дають можливість аналізувати конкретні ситуації, граматичні конструкції, нові лексичні одиниці, що сприяє розвитку навичок самостійної роботи кожного студента і перетворює його з пасивного споживача інформації у дослідника.

Також після кожного лекційного заняття з курсу «Лінгвокраїнознавство англійської мови» студентам пропонується опрацювати конспект наступної лекції, додаткову рекомендовану літературу з питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Конспект лекцій із зазначеного курсу супроводжується гіперпосиланнями та занесений до модульного середовища університету. На практичні заняття студенти готують основні питання лекції та, за бажанням, додаткові питання, за що отримують додаткову оцінку. Готуються доповіді на запропоновані теми (по одній доповіді з кожної теми «Культура Великої Британії», «Культура США»). Теми, які виносяться на самостійне опрацювання, супроводжуються адресами сайтів, де можна віднайти необхідну інформацію: відомості про країни, географічне положення, визначні місця. Заключне заняття проводиться у вигляді вікторини (Що? Де? Коли?; Найрозумніший) або віртуальної екскурсії (використання програми GoogleEarth), на яких всі без виключення студенти є активними учасниками. Рекомендована програма дуже проста та легка у використанні, що дозволяє швидко змінювати місцезнаходження та переміщуватися у віртуальному просторі. Такі завдання розвивають образне мислення, увагу студентів, а ІКТ наближують навчальну ситуацію до реальної. Успішне виконання студентом такої роботи вимагає від нього не лише знань, а й творчої активності.

На заняттях з курсу «Практика перекладу» активно застосовуються ділові ігри, які забезпечують імітацію професійних ситуацій та сприяють формуванню комунікативних навичок. На думку Л. Морської, Л. Черній [5] саме моделювання залучає студентів до імпровізації та театралізації професійних ситуацій, стимулює майбутніх фахівців відійти від шаблонної схеми прийняття рішення, дає змогу усвідомити майбутню професію як таку, що вимагає ґрунтовних знань з фахових дисциплін та ІКТ і вміння творчого підходу до розв'язання різних перекладацьких завдань (ситуаційні завдання, ділові ігри, підготовка проектів). Під час вивчення теми «Ділове листування» студенти отримують такі завдання, які мають прикладний характер: скласти резюме; написати лист-подяку; написати лист-клопотання, наприклад, для відкриття туристичної візи, і надіслати листи, скориставшись електронною поштою. Завдання, які пропонуються студентам, вимагають від них застосування набутих знань та вмінь, відкривають шлях до прояву творчості кожної особистості, формують вміння поєднувати знання з різних фахових дисциплін для здійснення адекватного перекладу [4; 8].

Для цього студенти використовують весь арсенал знань і вмінь з фахових дисциплін та ІКТ для самостійного створення власних перекладацьких продуктів (переклад рекламних роликів, слоганів, підготовка презентацій в PowerPoint), що вимагає актуалізації особистісного потенціалу майбутніх перекладачів; використовуються резервні можливості ІКТ (комп'ютерні бізнес-тренінги, симуляції) для самопідготовки та професійного зростання. Використання засобів ІКТ передбачає одночасне використання графіки, анімації, відео сюжетів, звуку, що полегшує сприйняття інформації та сприяє її кращому засвоєнню та уможливорює самостійне її опанування [3; 8].

На всіх курсах активно використовується аудіювання іншомовних текстів. Процес аудіювання сприяє тренуванню таких мовленнєвих механізмів: мовленнєвого слуху, промовляння, прогнозування. При цьому ставиться дидактичне завдання сформувати у студентів уміння долати типові перекладацькі труднощі, які виникають перед перекладачем в процесі трансляції змісту прослуханого тексту або фрагменту [8].

Наукова робота на другому–третьому курсах полягає в підготовці рефератів, доповідей, виступів. Це, на нашу думку, дуже корисний вид роботи, оскільки написання реферату формує у студентів такі вміння: обирати тему, складати план, знаходити й опрацювати потрібну літературу за темою, аналізувати явища, систематизувати матеріал, робити власні висновки [7]. Підготовка та написання рефератів дає можливість привити майбутнім перекладачам навички самостійної підготовки до виступів на перекладознавчу тематику. Студенти мають можливість представити свої наукові дослідження на університетській студентській конференції та репрезентувати результати наукових пошуків за допомогою різноманітного програмного забезпечення. Щороку на кафедрі перекладу проводяться олімпіади, змагання (Translation Competition), присвячені дню перекладача, на яких майбутні фахівці змагаються у перекладацькій майстерності. Переможці змагань беруть участь у всеукраїнських студентських конференціях з перекладу. На опрацювання виносяться різні теми. Серед запропонованих тем є такі: «Переклад неологізмів у сфері шоу-бізнесу», «Переклад англійських неологізмів у сфері комп'ютерних технологій», «Проблема перекладу юридичних термінів», «Біблійні фразеологізми та їх переклад», «Псевдоінтернаціоналізми – хибні друзі перекладача», «Переклад англійських топонімів та антропонімів», «Особливості перекладу промовистих власних назв та прізвищ», «Національно-забарвлена лексика (реалії) та проблеми її перекладу», «Особливості перекладу реклами», «Французькі запозичення в англійській мові» тощо. Для вирішення такого завдання студенти активно використовують як паперові так і електронні інформаційні джерела: електронні підручники, довідники, енциклопедії тощо.

Однією з найскладніших нестандартних умов, яка сприяє формуванню комунікативної компетенції студентів, є реальна професійна діяльність майбутніх перекладачів під час проходження виробничо-перекладацької практики. Реальна професійна діяльність студентів на даному етапі сприяє розвитку індивідуальних творчих здібностей, закріпленню і поглибленню знань у процесі їх використання, формуванню і розвитку професійних комунікативних умінь і навичок.

Виробничо-перекладацька практика дозволяє сформувати ставлення студента до професійної реальності, визначитися в системі власних професійних очікувань і цінностей. Під час виробничо-перекладацької практики у студентів відбувається інтенсивне ознайомлення зі всіма аспектами майбутньої роботи, з'являється критичне й усвідомлене ставлення до теоретичних дисциплін, що вивчались раніше [7]. Залучаючи студентів старших курсів (4–5 курсів) в поетапну практичну діяльність, ми намагаємося найбільш повно розкрити такі цінності ІКТ для професії перекладача, як невичерпна творча основа, широкі можливості професійного і особистісного росту, можливість подальшої самореалізації.

Дедалі частіше ВНЗ організують різного роду конференції, наукові семінари за участю викладачів та студентів у режимі on-line в локальній мережі навчального закладу чи глобальній мережі Інтернет, можливість проведення яких відбувається завдяки сучасним засобам ІКТ. Студенти можуть брати участь у різноманітних міжнародних наукових проектах та програмах, спілкуватися з однолітками з різних країн. Такий досвід формує у студентів основи міжкультурної комунікації, готовність до життя в інформаційному суспільстві.

Отже, робота із засобами ІКТ допомагає студенту критично оцінювати свої знання й уміння, виявляти наявні недоліки, поглиблювати знання, сприяє розкриттю індивідуальних

здібностей кожного студента і розвитку комунікативних навичок, культури навчальної праці. Організація роботи з використанням ІКТ відкриває перед студентами необмежені можливості самоосвіти, поглиблення власних знань у конкретній предметній галузі, розвитку інтелекту.

Список використаної літератури

1. Кареліна О. В. Формування умінь з інформаційних технологій у процесі дистанційного навчання студентів вищих економічних навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кареліна Олена Володимирівна. – Тернопіль, 2003. – 187 с.
2. Латишев Л. К. Технология перевода : учеб. пособ. по подготовке переводчиков (с нем. языка) / Л. К. Латишев. – М. : НВИ-Тезаурус, 2001. – 280 с.
3. Мацюк О. О. Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Мацюк. – Хмельницький, 2011. – 20 с.
4. Мацюк О. О. Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Мацюк Олена Олександрівна. – Тернопіль, 2011. – 165 с.
5. Морська Л. І. Моделювання мовленнєвих симуляцій для формування вмій іншомовного професійно орієнтованого спілкування [Електронний ресурс] / Л. І. Морська, Л. В. Черній. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/№163/№163p131-136.pdf
6. Олександренко К. В. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності як основне завдання формування конкурентоздатного фахівця / К. В. Олександренко // Формування професіоналізму майбутнього фахівця в контексті вимог болонського процесу : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 22–23 трав. 2008 р.). – Одеса, 2008. – 329 с.
7. Сахневич І. Умови ефективної організації самостійної роботи із вивчення іноземної мови майбутніми технічними перекладачами в позааудиторний час / І. Сахневич // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 48–55.
8. Шупта О. В. Інформаційний підхід до підготовки студентів-перекладачів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / О. В. Шупта // Збірник наукових праць / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ ; Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 721–726.
9. Sawyer D. B. Fundamental Aspects of Interpreter Education: Curriculum and Assessment / D. B. Sawyer. – 2005. – Vol. 62. – 307 p.
10. Warschauer M. Network-based language teaching: Concepts and practice / Warschauer M., Kern R. (Eds.). – Cambridge : Cambridge University Press Applied Linguistics Series, 2000. – 169 p.

MATSIUK O. O.

Khmelnytskyi National University

COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES OF FUTURE TRANSLATORS

Summary

The article is devoted to the problem of communicative competence formation of future translators by means of information and communication technologies. It has been investigated that effectiveness of language training and intensification of the process of translator's professional

competence formation is achieved by active application of information and communication technologies with different forms and methods of training activities organization.

Key words: *communicative competence, information and communication technologies, professional training of translators.*

УДК 821.111

МІТЯГІНА С. С.

Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

У ПОШУКАХ ПРОТОТИПУ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ РОМАНУ ЕТЕЛЬ ВОЙНИЧ «ОВІД»: РОДИННО-ПОБУТОВА ВЕРСІЯ ВИНИКНЕННЯ ОБРАЗУ АРТУРА БЕРТОНА

Анотація

У статті висувається нова гіпотеза щодо встановлення історичного прототипу головного героя роману Етель Войнич «Овід». Висловлюється думка, що образ юного Артура Бертона мав конкретного прототипа – двоюрідного брата письменниці Артура Буля. Доводиться, що подібність між ним та персонажем твору охоплює як зовнішні характеристики, так і внутрішній світ. Наводиться низка аргументів на користь цієї авторської гіпотези.

Ключові слова: *Етель Войнич, Овід, Артур Бертон, Артур Буль, прототип.*

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли країна прагне до європейської інтеграції, особливої актуальності набувають дослідження історичних, культурних та суспільно-політичних зв'язків між нашою державою та європейськими країнами. З даної точки зору непересічне значення для вітчизняної культури має вивчення біографії та творчості видатної британської письменниці, перекладача, композитора, популяризатора української культури в англослов'янському світі, громадського діяча, творча й суспільна діяльність якої найтіснішим чином пов'язана з Україною. Актуальність даної тематики обумовлюється також інтересом європейських науковців до постаті Е. Войнич, що зростає останніми роками.

Слід зазначити, що попри світову популярність головного творчого добутку Е. Войнич – роману «Овід», літературних джерел, присвячених письменниці, невинувато мало, причому більшість матеріалів презентують дані, почерпнуті з праць провідного дослідника її життя та творчості Є. Таратути. У 1930–1980-х рр. свої наукові та публіцистичні роботи присвячували Е. Войнич такі автори, як Я. Кірпічев, Н. Курдюмов, С. Марвич, І. Нусінов, Є. Петров, В. Полек, Л. Потьомкіна, Н. Трапезнікова, Т. Шумакова. Попри той факт, що вони сприяли розробленню даної теми, більшість праць зазначених дослідників мали на собі відбиток радянської ідеології, що обумовлювало відносну вузькість спектру аспектів, що вивчалися, та обмеженість можливих варіантів інтерпретації згадуваних фактів.

Останніми десятиліттями інтерес до тих чи інших аспектів творчої спадщини Е. Войнич виявляли такі дослідники, як С. Горбунова (вивчає інтерпретацію «Овода» в Росії після розпаду СРСР та інші питання), Н. Дорофєєва (цікавиться історією екранізації роману «Овід»), Т. Дудіна (аналізує прийоми образотворчого мистецтва в романі «Овід»), Н. Ігнатєва (досліджує модальні засоби в мові роману «Овід»), О. Міронов (розглядає міфологічні паралелі у творах «Дев'яносто третій рік» В. Гюго та «Овід»).

В американському та європейському науковому середовищі інтерес до постаті Е. Войнич проявляється насамперед у працях П. Блевінс (розглядає біографію письменниці в кон-